

Marcu Gabinschi

ETIMOLOGII – 2010

Abstract

Rom. *dolofan* „chubby, plump” (said mostly of children) is supposed to have come from Turk. *olofan* „a kind of warrior from the sultan’s guard” provided with an initial *d-*, like many words in folk-ballads and carols (cf. especially *d-împărat* „king”) and semantically evolved as e.g. *voinic* „warrior” > „strong” etc. Rom. dial., very little known, *fălagă* „beating” is seen as a sure reflexion of Turk. (< Arab.) *falaka* „punishment through heel beating”. Rom. family name *Geoană* is regarded as a probable feminine of the disappeared inherited **Gion(e)*, later replaced by the Slavic borrowing *Ion* (> *Ioană*), i.e. the proportion *Ioană: Ion = Geoană: *Gion(e)* entitles us to suppose the reality of the latter in the past.

dolofan

Pentru acest cuvânt au fost propuse, la nivel de ipoteze, câteva etimologii, legate una cu alta, dar și contrazicându-se în urma cărui fapt vreo etimologie într-adevăr convingătoare a cuvântului lipsește. Faptul e recunoscut de ultimele dicționare¹, fie în mod implicit, adică nedându-se nici o etimologie (ca în [1, p. 69]), fie în mod explicit, constatându-se etimologia necunoscută (ca în [2, p. 96; 3, p. 276; 4, p. 243]).

Prima informație etimologică despre *dolofan* care ne-a fost accesibilă este cea a lui H. Tiktin (ce e drept, în recenta reeditare a lui P. Miron), constatând că, dacă părerea existentă „nu se bazează pe un punct de vedere greșit, s-ar putea gândi la provenirea nemijlocită din lat. *delphinus* «delfin», cf., pentru formă, v.-sl. *dolfinŭ*, engl. *dolphin*, pentru sens fr. *dauphin* «prinț moștenitor»” [5, fasc. 7, p. 83]. Deducerea formei *dolofan* din slavonul *дольфинъ* e și la prima vedere îndoielnică, iar paralela cu fr. *dauphin* e și mai surprinzătoare, deoarece acest cuvânt francez însemnând „prinț moștenitor”, se bazează nu pe o metaforă apelativă (și ea greu de închipuit), ci pe o poreclă: vezi [6, p. 221]. Această etimologie a fost admisă și de I.A. Candrea (ce e drept, pentru *dolfan*, considerându-se *dolofan* o variantă a lui [7, p. 426-427]), și e ușor de înțeles (vezi mai sus) de ce A. Ciorănescu o consideră ca fiind propusă „în mod curios” [8, p. 991]. Însuși A. Ciorănescu nu are pentru *dolofan* un articol aparte, ci îl dă, ca și pe *dolfan* și multe alte cuvinte, printre derivatele neregulate ale lui *bolfă*, considerat „creație expresivă”. Legătura lui *dolofan* cu acest cuib de presupusă origine expresivă, deși nu e exclusă cu totul ca rezultatul unei contaminări, nu este mai probabilă decât înrudirea cu v.-sl. *дельфинъ*. De cele de mai sus se deosebește puțin apelarea mai univocă

¹ Avem în vedere doar acele dicționare în care se dă informația etimologică.

la sufixul *-an*, ca în „*dolf*(înv.) „delfin” + suf. *-an*” [9, p. 257] sau slavon *долѣф(инѣ)* „delfin” + suf. *-an*” [10, p. 118]. În sfârșit, *dolofan* e pus în legătură cu *toltoașă*, *doldora*, și iarăși cu v.-sl. *долѣфинѣ*, dar și pentru a releva sufixul, cu *мос-ofan* [11, p. 441], ceea ce înseamnă în realitate lipsa vreunei etimologii plauzibile.

Date fiind toate acestea, e clar de ce unele dicționare din ultimii ani (vezi mai sus) califică etimologia lui *dolofan*, în mod implicit sau explicit, ca fiind necunoscută.

De aceea ne permitem să propunem, chiar admitând că la apariția cuvântului în discuție a putut contribui analogia fonetică cu alte cuvinte, următoarea etimologie a lui *dolofan*.

Ca baza evoluției se prezintă istorismul, acum practic necunoscut nespecialiștilor, *olofan*, explicat în felul următor: „*olofani* s. m. pl. – oșteni turci, aleși dintre ieniceri, care intrau în garda sultanului” (vezi glosarul din: Г. Уреке, *Летописецул Цэрий Молдовеи*, ед. кр. де П. Дмитриев, Е. Руссев, Т. Челак, Кишинэу, 1971, п. 232).

Se comentează în acest fel pasajul din letopiseț: *Décia, din stînga, 3.000 de silihtari, de iară slujăscu în patru sau cinci cai, după aceștia 5000 de olofani așijderea dinadireapta împăratului și alte 5000 din stînga, carii sunt aleși din iniceri sau din creștini jurați, carii cu credință slujbă au arătat beglerbeifului, sau pașii* (tot acolo, p. 125).

Asemănarea fonetică dintre acest *olofan* și *dolofan* e evidentă (și e de mirare că nimeni dintre etimologizatorii cuvântului de până acum nu l-a adus în discuție). Rămâne deci problema lui *d-* inițial, care însă nu este insolubilă.

Aici avem de a face cu ceea ce am putea numi *d-* sau *de-* mobil, după analogia lui *s-* mobil, cunoscut din lingvistica indoeuropeană, iar în românește prezent în cuvinte ca *a (s)coborî*, *a (s)cufunda*, *a (s)forăi*, dar și *(s)treanță*, *(z)dreanță* ș. a. Elementul *d-* mobil s-a fixat în limba literară în două poetisme – variante ale neutrelor *alb* și *aurit*: cf. resp. *dalb* și *daurit*, cu mult mai pe larg însă acest *de-* / *d-* e răspândit în unele specii ale poeziei populare. Cu această ocazie putem cita, de exemplu, comentariile lui N. M. Băieșu de pe lângă versul *Sub frunzișul părului / Este un pat d'încheiat / Cu scânduri dalbe de brad*: „Acest „d” e din prepoziția „de”. În formă plină avea rolul de a completa versul cu o silabă. Extinzându-se, apare destul de frecvent înaintea diferitor părți de vorbire, care încep cu o vocală. În asemenea context „e” este înlocuit prin apostrof, iar „d” e expletiv, putând și să fie omis. Însă în limba arhaică a colindelor a căpătat un specific rol eufonic” [12, p. 59]. Deosebit de des acest *de*, fără vreun sens denotativ, dar ca intensificator al tonalității baladice, se întâlnește pe lângă articolul nehotărât (din care cauză aceste *d(e)-un*, *d(e)-o* ar putea fi privite ca variante stilistice resp. ale lui *un*, *o*. Cf., de ex., *Și el se găsea / De-un Vasile Uță* [13, p. 179], *El vedea de-o grădiniță / Cu tot felul de sămânță. / Sub o mândră garofiță / Îmi dormea de-o copiliță* (p. 198), *În casă cine-mi șade? / De-o maică bătrână* (p. 198), *Căci am avut de-un drag iubit* (p. 198), *D'o scăriță căută / D-o scăriță se găsea* (p. 207), *Îmi avu de-un fecioraș* (p. 240) ș. a. Același *de (d-)* îl găsim și pe lângă substantive, unele dintre ele fiind introduse de acest *de-* / *d-* cu o anumită stabilitate, cf. *Leul când s-a lăudat / Către Aliman d'împărat...* [12, p. 89], – *Alimane d'împărat, / Ian poftim-u pînafară* (p. 90), – *Bună sara, d-împărat, / Ți-am adus d'un leu legat* (p. 94), *D'Alimanul de-împărat / Cu bun dar l-a dăruit* (p. 95). ș. a. Pentru adjectiv vezi mai sus *Este un pat d'încheiat* [12, p. 59] sau *La masa crăiască / Pofa d'ungurească* (p. 225). Cf., mai departe, pronumele (*Ferice, doamne, d'ăst domn bun* – [12, p. 207]), numeralul (*Crescutu-mi-*

am de doi meri – p. 210). Dar, ca și pe lângă articol, acest *de(d-)* apare des pe lângă infinitiv: cf., de ex., *Și'ncepură de-a săpă* [13, p. 211], *Începu iar de-a cînta* (p. 213), *Făr' de-a fi'n trăsuri purtată* (p. 225) ș.a. Se ajunge până și la completarea formelor verbale predicative, ca în *Nimene nu se d'află* [12, p. 95], *Sub d'umbrița lor / Cine se d'umbrește?* (p. 139), *Cine'n lume s-a d'aflat, / S-a d'aflat, s-a cutezat* (p. 166) ș.a. În sfârșit, cf. adverbul: *Șoimește, moinește / În glas de voinicește* (p. 128). Exemple ca acestea s-ar putea ușor înmulți.

În toate cazurile de acest fel *de* sau *d-* poate fi omis, iar în alte asemenea cazuri poate fi și intercalat, fără ca să se schimbe câtuși de puțin denotarea. Cu alte cuvinte, acest *de-* sau *d-* e facultativ. De cele mai dese ori el se adaugă acolo unde nu există nici o nevoie pentru denotare, acest caracter facultativ ducând până la cazuri de omitere a unui *d-* organic, luat drept cel facultativ: cf. *și asé au oborât pre turci* (I. Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*, ed. cr. de I. Iordan, București, 1955, p. 286).

Cele spuse, precum e deja clar, ne duc spre gândul că *dolofan* a putut să apară în rezultatul alipirii lui *d-* expletiv la *olofan*. Ce e drept, nu l-am întâlnit pe *olofan* în folclor, dar aceasta nu exclude evoluția presupusă. Ca o posibilă paralelă putem menționa *d-împărat*, relativ stabil în poezia obiceiurilor calendarice.

Totodată observăm apariția unui cuvânt cu *d-* alipit acum stabil acolo unde înainte nu era. E vorba de actualul *dânsul* din vechiul *însul*. Cf. *Aduceți-l pri însul încoace. Și-l dusără pri îns la dânsul* (Varlaam, *Opere*, ed. cr. de M. Neagu, Chișinău, 1991, p. 59-60), *Și dacă-l dusără la dâns...* (p. 61), *și-l vor da pri îns limbilor* (p. 62), *și-l vor răni pri însul* (p. 62), *Nu o supărare-ți pri însa* (p. 62) ș.a.m.d.

Așa stau lucrurile în ceea ce privește fonetica.

Cât privește semantica, presupunem o evoluție, probabilă și ea, de tipul celei sigure a lui *voinic*. A fost împrumutat din slava de sud, unde în câteva limbi prototipul lui substantival (slavonul *войникъ*, bulg. *войник*, sârb. și maced., *војник*) înseamnă „ostaș, soldat”. Iar pe teren românesc a evoluat independent în sensul, acum învechit, „tânăr, fecior” (vezi [7, p. 1441]), dar și în cel viu acum, schimbându-și și apartenența clasială, adică devenind adjectivul „puternic, vânjos, musculos” (de ex., cf. *băiat voinic*). O evoluție analoagă presupunem pentru cazul *olofan* > *dolofan*, căci metasemia „oștean ales, care intră în gardă” spre ceva ca „om zdravăn” și mai departe, spre „băiat durduliu, grăsuliu ș.a.m.d.” nu e greu de închipuit, cuvântul devenind ulterior aplicabil prin excelență la copii. Amănuntele (de altfel neesențiale) sunt greu de urmărit, deoarece cuvântul e vechi în limbă: e atestat deja pentru anii 1481 și 1533 ca nume de familie *Dolofan* [1, p. 69; 2, p. 96], deși nu știm care sens apelativ a stat la baza lui, cel primar, presupus mai sus, sau cel secundar, existent acum, sau ceva intermediar. Data primei fixări nu contrazice provenirea cuvântului din turcă, cu care româna în 1481 se găsea de acum în contact. Așadar, putem presupune că numele propriu *Dolofan* a fost dat celor ce slujise în armata turcească ca olofani (vezi mai sus) și că a fost moștenit de urmașii lor.

Ca o paralelă semantică am putea aduce, de ex., tur. *başibozuk* inițial „cel cu capul buimac”, dar cu sensul bine atestat de „soldat voluntar (din trupele neregulate)”,

¹ În lumina faptelor de acest fel tipul de a face din limba literară (tip de care s-a și abuzat, în special în secolul XIX) apare nu numai ca rezultatul imitării francezului *de faire*, cu *de* desemantizat, ci și ca un fapt de origine internă, doar susținut de influența franceză.

evoluat pe urmă în turcă în „(om) civil”. Altceva întrucâtva analog e sp. *guerrero* „ostaș”, cu sensul metaforic „strengar, zburdalnic” (despre copil). Dar cf. și arom. *gione* „tânăr” > „viteaz”.

Se înțelege că propunem etimologia noastră la nivel de presupunere, care însă e mai realistă decât deducerea lui *dolofan* din v.-sl. *дельфинь* (nemaivorbind de fr. *dauphin*), din *bolfă* etc. (vezi mai sus).

dial. *fălagă*

Cuvântul pe care l-am întâlnit o singură dată, anume într-o carte, editată la Chișinău cu litere chirilice în 1908, și pe care nu-l știa nimeni dintre cei întrebați cu acest prilej, ar putea apărea ca ceva accidental, neavând existență reală în limbă. Nu l-am întâlnit în nici un dicționar¹ etimologic (cum sunt cel al lui A. Ciorănescu și cel chișinăuean din 1978, cu fondul vechi etimologizat de N. Raevschi) sau explicativ cu informație etimologică (cum sunt cel al lui L. Șăineanu, al lui A. Tiktin (ed. de P. Miron), al lui I. A. Candrea, al lui A. Scriban, DRLRM (4 volume), DLRM, DEX, cel al dnei A. Vulpe ș.a.). Cuvântul nu se găsește nici în dicționarul dialectal moldovenesc în cinci volume și nici în cel numit „român-moldovenesc” al lui V. Stati, a cărui valoare obiectivă constă în fixarea unor dialectisme absente în alte surse. Nu găsim cuvântul nici în studiile speciale de etimologie, cum sunt cele ale lui A. Graur (1963 și 1975), Th. Hristea (1968), A. Avram (1997), a dnei Z. Mihail, al lui D. Losonți (2001) și al lui N. Raevschi (2006). În sfârșit, cuvântul lipsește și din cunoscutul studiu (inclusiv dicționar) al lui L. Șăineanu despre influența orientală asupra limbii și culturii române (deși, precum vom vedea mai jos, cazul, rar și practic necunoscut, reprezintă chiar influența orientală, în genere destul de puternică, asupra limbii române).

Și totuși cuvântul în discuție, cât e de rar (dacă e același, nu altul), e fixat în „Dicționarul invers” din 1957 sub formă de *falagă* (vezi sub vocem), ceea ce ne spune că acest cuvânt a mai ființat (sau mai ființează) undeva și în afara sursei noastre: cf. altă variantă a cuvântului (ce e drept, nici nu știm dacă e vorba de același cuvânt și nu altul, paronim al lui, deoarece „Dicționarul invers” nu indică sensurile cuvintelor).

Date fiind toate acestea, ne permitem să propunem următoarea etimologie.

În cartea „Povestirile contelui Lev Nikolaevici Tolstoi”, editată la Chișinău în 1908 cu litere chirilice, anume în una din cele trei povestiri de acolo „Doi moșnegi” (în original „Два старика”, tradus de Theodor Inculeț) se conțin cuvintele *S-a mâniat bătrânul, i-a tras o fălagă feciorului* (p. 81).

Cum reiese din context și cum ulterior se confirmă prin original (*Рассерчал старик, побил сына*), acest *fălagă* înseamnă „bătaie”.

Etimologia devine transparentă dacă ne amintim de pedeapsa turcească numită prin arabismul *falāka* (nu l-am găsit în nici un dicționar românesc accesibil, de aceea cităm dicționarul mare turc-rus): *falāka* „ист. фалака (орудие наказания – деревяшка, к которой привязывают ноги и потом бьют палками по пяткам”, urmează câteva

¹ În lumina faptelor de acest fel tipul *de a face* din limba literară (tip de care s-a și abuzat, în special în secolul XIX) apare nu numai ca rezultatul imitării francezului *de faire*, cu *de* desemantizat, ci și ca un fapt de origine internă, doar susținut de influența franceză.

frazeologisme, denotând „a pedepsi prin *falaka*” și „a fi pedepsit prin *falaka*”) [14, p. 288]. Deci nu vedem o altă etimologie a rom. *fălagă* decât împrumutul turcescului *falaka* cu lărgirea sensului (lucru obișnuit în cazul împrumuturilor) de la „un fel specific de pedeapsă prin bătaie”, spre „pedeapsă prin bătaie” sau pur și simplu „bătaie”. Tot odată avem aici deexotizare: de la „un fel de pedeapsă specific orientat” spre „(pedeapsă prin) bătaie”, în genere, obișnuită în mediul împrumutător. Ca formă, trecerea, *-aka* > *-agă* se explică destul de ușor prin asimilarea morfologică de către substantivele feminine în *-ă* aton și prin analogia fonetică cu substantivele, mult mai frecvente în vorbire, în *-agă* (cum sunt, de ex., *bragă, desagă, fragă, șagă, teleagă, vlagă* ș.a. nemaivorbind de cele în *-oagă*, ca *hârțoagă, mârțoagă* ș.a.m.d.).

Deci ne găsim în fața încă a unui turcism (mai precis arabo-turcism), și înainte, pe cât putem judeca, de restrânsă circulație, iar până acum practic dispărut din limba română, dar care totuși merită să fie înregistrat ca un detaliu în istoria lexicului ei.

Geoană

Acest nume era, până la recente alegeri ale președintelui României, puțin cunoscut, fiind și puțin răspândit. Nu l-am găsit în nici un dicționar onomastic românesc, de aceea n-avem cu cine discuta pe această temă. Suntem nevoiți deci să ne limităm doar la exprimarea considerațiilor noastre proprii, fără o privire critico-bibliografică.

Într-un articol recent am încercat să arătăm că numele de familie *Ermurache* este derivatul unui probabil nume de botez moștenit, reflex al gr. *Ἑρμόλαος* > lat. *Hermolaus* (vezi [15, p. 86-89]). Cu acest prilej am adus alte nume, cum sunt *Marcu* și *Petru* (*Pătru* ș. a.) a căror fonetism nu permite să le considerăm moștenite sau împrumutate (căci în ambele cazuri e același), dar și *Nicoară*, deși până în prezent înlocuit prin dubletele lui etimologice *Nicolai, Niculai, Neculae* ș.a., dar existent în trecut ca nume de botez sigur moștenit. Tot acolo am adus în discuție alte câteva nume de botez moștenite, numai unul din ele păstrat în forma pură ca nume topic (*Giurgiu*), iar celelalte ca baze de derivate (cf. *Giurgiuleşti*), restul însă doar împreună cu reflexele lat. *sanctus*; cf. pentru același *Georgius: Sîngeorz, Sîngeorgiu de Mureș, Sîngeorgiu de Pădure*; pentru *Demetrius: Sî(n)medru, Sîmedru*; pentru *Johannes: Sînzien(e) (> Sînziana)* din *Sanctus dies Johannis*; pentru *Maria: Sîntămăria*. Pentru moștenitul în formă pură *Nicoară* găsim tot o serie de derivate, precum *Nicoreță, Nicorici, Nicoriță*.

Pe acest fundal apare ca un probabil caz particular din seria deja cunoscută numele de familie *Geoană*. Acesta ni se prezintă ca un derivat feminin al reflexului lui *Johannes*, dispărut ca un cuvânt aparte, dar care a supraviețuit ca radicalul femininului *Geoană* (care dacă s-ar scrie și **Gioană*, s-ar pronunța la fel, scrierea fiind aici doar o convenționalitate ortografică). Adică vedem în *Geoană* un probabil derivat al presupusului **Gion(e)* sau **Giun(e)*, ceea ce motivăm prin faptele următoare.

Femininul reflexului lui *Johannes* e cunoscut mai multor limbi. Cf. în primul rând rom. *Ioana*, derivatul lui *Ioan* sau *Ion* (care însă e împrumutat din slavă, deoarece în această formă n-a putut să fie moștenit din latină), mai departe fr. *Jeanne* (> rom. *Jana*) din *Jean*, it. *Giovanna* din *Giovanni*, sp. *Juana* din *Juan* ș.a. În diferite limbi există multe alte nume feminine derivate de la omorizicile lor masculine, ar fi însă de prisos să le aducem, pentru că cele deja aduse sunt suficiente pentru a ne motiva ideea.

Ce e drept, numele de familie vechi, formate în românește de la numele de botez feminine (dacă lăsăm la o parte cele postgenitivale în *A-*, ca *Azoifei, Aioanei, Acatrinei* ș.a. vezi, de ex. [16, p. 88]) sunt puține, dar totuși există (cf. *Anușcă, Chiriloae, Ilincă, Petroae* ș.a., vezi tot acolo, după alfabet.).

Ca fonetică, ajunge să invocăm binecunoscutul fapt că lat. *j-* antevocalic nu s-a păstrat în cuvintele moștenite din latină, trecând în dialectul muntenesc, deci pe urmă în limba literară comună română, în [ʒ], ca în *a ajunge, ajutor, a judeca, județ, jug, jumătate, a junghia, a jura, jurământ* ș.a., iar în dialectul moldovenesc și în textele influențate de el (ca la cronicari) devenind [ǰ], cf. respectiv *a agiunge, agiutoriu, a giudeca, giudeț, giug, giumătate, a giunghie, a giura, giurământ* ș.a. În acest mediu dialectal a și putut să existe moștenitul **Gion(e)* sau **Giun(e)*, ulterior dispărut singur, dar lăsându-l în urmă pe *Geoană*.

Altfel spus, plecând de la proporția *Ioana: Io(a)n = Geoană: *Gion(e) / *Giun(e)*, presupunem un odată existent **Gion(e) / *Giun(e)* (dacă a fost **Giun* sau poate chiar **Giune*, la dispariția lui a putut contribui omonimia cu apelativul *giune*, pe când *Geoană* nu a fost amenințat de omonimie).

Așa ne motivăm ideea, deja nu numai apriori (bazându-ne pe aceea că *Johannes*, resp. reflexul lui moștenit, n-a putut decât să existe în Dacia romanizată de la creștinarea ei până la influența bisericească slavă), ci și operând cu un fapt concret.¹

Referințe bibliografice²

1. *Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române, 1374-1600*, București, 1981.
2. G. Mihăilă, *Dicționar al limbii române vechi* (sfârșitul sec. X – începutul sec. XVI), București, 1974.
3. *Dicționar explicativ al limbii române*, București, 1975.

¹ Informația fiind negativă, nu indicăm, spre a nu supraîncărca bibliografia, locurile respective, care, de altfel, pot fi ușor găsite după alfabet în aceste dicționare și în alte lucrări etimologice, bine cunoscute cititorilor. Cu părere de rău, nu ne-a fost accesibil *Dicționarul Academiei Române*, început odată sub conducerea lui S. Pușcariu, dicționar imposibil de găsit în prezent la Biblioteca AȘM din cauza permutării fondului.

² Completând cele spuse în articolele de mai demult, recunoaștem următoarea scăpare a noastră. Căutând la rom. *mal*, cu sensul cel mai bine cunoscut de „țârm, margine, litoral”, sememe mai apropiate de alb. *mal* „munte”, am adus în discuție sensurile metaforice prezente în *maluri de vreme* (din poveștile lui Gr. Botezatu), *curechiul stă maluri* (din vorbire) și, recent, *mălucean* ca „dâmb, deal”. N-am citat însă pasajul destul de bine cunoscut – *Din care sat de la voi? – Iaca de acolo, tocmai de sub acel mal – arătând negustorului cu mâna spre un deal* (И. Крянгэ, *Онеге*, Кишинэу, 1972, p. 312).

Mai profităm de ocazie ca să aducem următorul izosemantism româno-albanez. E vorba de rom. *coadă* în sensul secundar de *mâner* (al unui instrument, prin excelența agricol), cum e *coada sapei, coadă de topor* ș.a. Acest ultim e întrebuițat mai des în sens metaforic „trădător, ajutor al dușmanului”. Pentru acest sens e adusă paralela albaneză *bisht sëpate* [17, p. 60]. Dar paralelismul există și între cele două expresii în sensul lor primar: cf. *Mato Gruda, që porsa ishte kthyer nga partizanët, gdhendte një bisht për sqeparin në qoshe të odës* (D. Agolli, *Njeri me top*, Tiranë, 1975, f. 59). „Mato Gruda, abia întors de la partizani, cioplea o coadă pentru topor într-un ungher al casei”.

4. A. Vulpe, *Dicționar explicativ și etimologic*, Chișinău, 2007.
5. H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, 2. überarbeitete und ergänzte Auflage von P. Miron. Lieferung 7. *d – exoprică*, Wiesbaden, 1987.
6. A. Dauzat, J. Dubois, H. Mitterand, *Nouveau dictionnaire étymologique et historique*, Paris, 1971.
7. I. A. Candrea, Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat*, „Cartea românească”, București, 1931.
8. A. Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*. Trad. din sp., București, 2002.
9. *Dicționarul limbii române moderne*, București, 1958.
10. *Скүрт дикционар етимоложик ал лимбий молдовенеишть*, Кишинэу, 1978.
11. A. Scriban, *Dicționaru limbii românești*, Iași, 1939.
12. *Поезия популарэ а обичеюрилор календариче*, Кишинэу, 1975.
13. *Балада популарэ*, Кишинэу, 1976.
14. *Турецко-русский словарь. Türkçe-rusça sözlük*, Москва, 1977.
15. M. Gabinschi, *Etimologii-2007* // *Revistă de lingvistică și știință literară*, 2008, nr. 1-2.
16. А. Еремия, М. Косничяну, *Нуме де персоане. Личные имена*, Кишинэу, 1974.
17. Gr. Brâncuș, *Concordanțe lingvistice româno-albaneze*, București, 1999.
18. *Dicționarul limbii române. Ediție anastatică. Tomul VI, F-I/Î*, București, 1934 (2010).
19. *Турецко-русский словарь*, Москва, 1931.
20. *Турецко-русский словарь*, Москва, 1945.
21. *Турско-български речник*, София, 1962.

Institutul de Filologie
(Chișinău)